

TELEGRAFUL ROMAN.

Nr 39. ANULU XVI.

Telegraful ese de doue ori pe septembra: joi și Duminică. — Prenumeratia se face în Sabiu la expediția foie pe afara la c. r. poste, cu bani gata prin seriori francati adrese catre expediția. Pretul prenumeratului pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. car pe o jumătate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciele din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe o jumătate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 fl. pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratul se plasesc pentru intea ora cu 7. cr. sirula, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. si pentru a treia repetare cu 3 1/2 cr. v. a.

Sabiu, in 16/28 Mai 1868.

Evenimente politice.

Sabiu 15 Mai.

Ministrul ung. de interne a rezolvat la petițiile universității naționale sasesci și a cetăției Sabiului, în cestiușa pensiunării comitelui Conrad Schmidt cam următoarele:

In partea dintâi a rezoluției se dice că în cestiușa demisiunării comitelui Conrad Schmidt, la cele două petiții asternute prin guvern, Majestatea Sa c. r. apostolica prin decisiunea dela 15 Aprile a insarcinat pre ministrul de interne a responde in Numele preșinaltu

ca Majestatea Sa a luat la cunoștința cu îndestulire alipirea cea strinsă ce o dovedescu sasii către instituționile și drepturile privilegiate, ce le au pentru asediarea unui comite, care alipire s'a expresă asiā de viu, darea națiunăi sasesci trebuie să nu aibă numai privilegiile ei dinaintea ochilor, cu ocazia demisiunării și pensiunării fostului comite Conrad Schmidt, ci și drepturile Majestatic, ce le are Regentul satia cu ocuparea acestui postu, pre tempulu acestor privilegi și a usanțici de dreptu.

Acum se citează diplomă lui Andrei al II. dela 1224 carea numera denumirea comitelui intre drepturile Regelui, se citează și alte date de mai dincoce despre întemplieri de feliu acesta.

In fati a precedenților de dreptu și cu pri-vintia la aceea, ca denumirea și asediarea lui Conrad Schmidt nu s'a făcut in formă indatinata de lege și au lipsit unele recerinti formale: demisunărea lui nu a pututu avé pedeci legale,

Majestatea Sa. putu asi esercită dreptul de Regentu intre marginile legei și a si aflatu de lipsa alu pune acelui dreptu faptic in lucrare.

Cându Majestatea Sa la ocuparea postului de comite, prin denumirea provisoria a lui Mauritiu Conradu a reservat dispusetiunea mai departe legilatiunei, a fostu de acea convingere, ca națiună sasescă va fi petrunsa adencu de bunetatea operei celei mari a reformării imperiului pre calea pacica și legala, și in legatura cu acesta, de bunatatea reformelor interne in tiér'a sasescă și ca națiună sa-sescă va salută cu liniște ocazia, prin carea pu-setiunea basata pre privilegi se va sanctiună prin lege și se va regula și statorii, la influența Principelui și a reprezentantiei parlamentului sasescu, pre care cale națiună sasescă va fi respectata cuviinciosu atâtă decâtă regimulu Majest. Sele cătu și decatru ceilalți factori ai legislativei.

Resoluția amintita mai susu a ajunsu la petiunari pre calea reg. Guberniu.

In dietă Ungariei cestiușa naționalităților se imbiu totu mai multu și mai multu. Nu demultu aretaramu ca unele jurisdicțiuni ceru deslegarea a-estei. Acum in siedintă dela 11/23 Maiu ierasi o aduce pre tapetu comitatulu Liptovei prim deputatul seu Dobran sky carele desfasura ca ce periculi amenintia statulu din tōte părțile și ca tări'a carea se cere la intempiarea aceloru periculi e de a se caută numai și numai in multiamirea generala a tuturor națiunilor colocuitore.

Legile confessiunale votate de senatulu imperialu suntu trecute prin consiliulu de ministri și asternute spre preșinaltă sanctiune. (Suntu sanctiunate) Publicarea loru se ascēpta daru cătu mai curendu. Dupa ce voru si legile aceste sanctiunate se va duce subsecretariulu de statu de Meysenburg la Rom'a și acolo se va incereā a deschide pe trătări pentru unu concordat nou, carele insa sa nu paralizeze legile cardinale de statu.

Parlamentulu vamalu s'a inchisu in 24 Maiu. Cuventul de tronu de inchidere resumă acti-

vitatea și parlamentului și exprima speranța, ca sesiunea parlamentului vamalu va fi servită spre intarirea increderei, impulsinarea onoru prejudecătiei ce se opuneau iubirei armonice și activității pentru patria comună. Deputații voru duce cu sine convingerea ca in totalitatea poporului nemtiescă vieza simtieminte fratiesci și recunoșcerea tineriei de oalta, carea, independentă de forma, se va intari progresandu. Regele și tine de o detoria de onore a descoperi, ca elu va manu pre lângă considerația conscientă a tratatelor și indreptărilelor istorice drepturile ce i suntu incredibile. Nu forță, ci drepturile conforme tratatelor i voru servită prevenitoriu de indreptariu in politica.

In aceeași di s'a datu unu banchetă in onorea germanilor de meadia di, la care au luat parte membri din toate frațiunile acestor și unu număr insemnatu de liberarli din partea de media noptea a Germaniei. Holzendorf a redicatu celu dintâi toastu pentru germani de media di, pentru Germania unită; Zurhein multimesc in numele germanilor de meadia di.

Calatoria Imperatului Napoleon la Berlinu incepe a fi trasa la indoieila. Remanerea acestei întrevăderi, se dice ca se va face la consiliulu ambasorelli Benedetti, carele incredintă pre imperatulu ca nu ya si bineyediut de poporulu germanu.

Revista diuaristica

In „Hazank“ se facă următoarea obseriatuie la scirea ca Archiducele Albrecht aru si cercetat in calatori'a sea prin Croati'a, momentul lui Ielacici;

„Opiniunea publică, acesta nu se poate negă, a adus in legatura cu fapt'a Archiducelui Albrecht presupunerii, cari déca se aru realiză ne aru convinge despre ceea ce ne temem, adeca și ca reacțiunea e in activitate completa. Se vorbesce ca armata se pregatesce la o demonstrație contra introducerii sistemei de apărare și ca caletori'a Archiducelui aru si incepitul acestei demonstrații.

Trebuie să marturisim, dice Hazank, mai departe, că noi nu putem da credința acestor sciri și nici voim să le dăm, pentru că presupunem delu Archiducele Albrecht, că inelu cunoșce istoria și puștiunea presenta a familiei sale, a dinastiei ce domnește in Austri'a și Ungaria, și cunoșce asia de bine, ba poate mai bine decâtă aceia, cari nu suntu asia de bine inițiatibim cursulu evenimentelor, precum e Inal. Sa imperiala, a carui detoria este a cunoșce numai istoriunea europeană, nu numai referințele monarhiei, ci și cursulu opiniunei publice contra cărei nu poate cineva înnotă, fără de a se înnece mai curențu și mai târdiu.

Inca unu Königgrätz, încheia „Hazánk“, și atunci la Pojona nu se va mai pute intrerupere batai'a pentru de a se incepe negocieri de pace. „Esti Lap“ cere stergerea Guberiului reg. din Tranni'a, repartiunea stablei regesci și delaturarea tribunului superior din Sabiu, „carea vătama pre Ungurii și Români din părțile Transilvaniei și care nu are baza legală“. „Hr. Ztg. reproducendu aceste si face observări, și adăea la cele două casuri de mai susu se inviosează; la celu din urmă insa se arunca asupr'a lui Deák Farkas autorulu articulului cu apostrofă personală.

Maia

Adi e septaman'a decându scolarii dela scările normale din Rasinari, constituira cu directorulu și profesorii loru in frunte, festivitatea scolară carea se numesce dupa unu ușu vechiu dela lun'a in care se intempla.

Tempulu celu scumosu alu petrecere vre o cătevă momente in frumetisa naturei din lun'a lui Maiu,

e impulsu destul de ati rumpe putinu regazu din ocupatiunile proprii; cu atâtă mai mare și mai puternicu poate fi impulsul, cându scii ea intre rame verdi ai arborilor și pre ierba verde; intre cîntatulu paserilor etc. se astă și desfășarea ce o ofera o tinerime plăpanda, carea are sa fia viitorul nostru. Dara poate și mai mare impulsul cându ti-aduci aminte, ca acolo vei avea sa privesci impreunate toate elătile, va se dica, viitorul, presentele și putemu dice și o parte din trecutu, in cătu acesta se compune din barbatii, cari au esperința trecutului, său incătu acesta, judecându toate lucrările după scol'a din praca' vietii, voru si sciindu că prin căte unu covantu, o conversație, sa respondă printre cei mai tineri idei orientări și binefacătorie.

Eata dara impulsele ce ne motivara și pre noi a parăsi pentru vre o căteva ore retragerea nostra și a cercă „sgomotul“ lumii, de călu putemu numi asiā.

Din vre o căteva liniamente ce ni le amu pututu insemnatu și va face convingerea ori cine, de amu avutu dreptu și de au fostu in adevărul asiā de motivata murgere și participarea nostra la aceea petrecere.

Ajunsu in padurea său dumbrav'a Rasnariilor, acolo era multine de scolari respondită că și altine printre flori, cu flori in mâni și cu flori in palarii. Flamerile erau in mijlocul acestei multimi respondite, unde erau unu semicircu de mese. Unu semnalu de adunare cu trompetă și scolarimea a cusi erau adunata spre a canta unul din cantecele loru.

Nu vomu descrie detajuri mai departe, ei, după ce discem ca petrecerea scolilor și a poporului era fără animață, vomu scôte unele momente mai insemnate, momente, cari credem sa voru ilustră pre scurtă totă petrecerea și insemnatatea ei.

Era adeca acolo unu număr frumosu de intelectua romana. Unu Domnu Protosincelu, mai multi dd. Protopopi, Consiliari de diferite grade, Professori s. a.

Acesta nu numai eu presentă loru, ci și cu cuventulu a datu insemnatatea cuvenita serbatorei. Asiā că sa amintim de unele numai, celu dintâi memorat a accentuat acea invetitura frumoșă pentru poporulu nostru de toate clasele, ca noi sa fim mandri de gloria străbunilor nostri, dara sa nu perdem din vedere, ca gloria acăstă numai a atunci și va reversă radiele stralucitoare a supr'a nostra a stranepotilor, cându noi stranepotii ne vomu strădui a face fapte de acele, cari se fia demne și de seculul nostru și de asemenea cu gloria străbun. Desfășurarea acestei idei a fostu și nu numai frumoșă, dara și fără instructiva, pentru ca in deducerea ei mai departe recomenda intreprinderea și activitatea pre toate ramurile vietiei sociale. De alta parte să apesatu folosulu cultorei, carele se poate ajunge prin invetitorii boni, de cari generaționile sa nu-si uite că de nice aratori de milioi pre drumurile tierei, ci a căroru invetitori se remana nesterse și sa fructifice in pepturile acestor a ce au avutu norocirea a si sub conducearea invetitorilor.

Alt'a a arătat ca tempulu cuceririlor cu ferul și cu puterea bruta a treculu (acesta a fostu rostita din partea jocului gimnasiastu Lape) a datu și acum sciunța și laboarea face cuceririle cele binefacătorie. Deci românii au a se adoperă la invetitura de științe, arte, meserii și prin aceste voru castigă terenul ce nu-l voru mai pute perde nici odata. S'au audit cuvinte despre concordia, despre constantia și perseverantia, și alte lucruri frumoșe, cari facandu-se, cum amu disu, in fată a trei generații, inflonța loru si-o potrivit ori și ce omu fără prejudecă, carea are sa fia?

O placere ne-a făcutu unu copilu de scăola din Resinari I. Mutiu carele a declamatuo poesia „Gloria strabunilor” cu atât'a desteritate, presenția, ba curagiul, incătu a secerat aplause nenumerate dela lotu ascultatorii. Asemenea talente, cultivate și ferite de degenerare at i une in resfătu, séu, scutite de coplesire a necasurilor dălnice, prin o ignorare ce sa templa la noi adese, aru dă natiunei nōstre barbati folositori in casuri grele. Luaramu dura notitia anume despre acest momentu placutu alu maialului și a tragemu deodata atentie intelectuală din Resinari, carea dispune de mijloce destule, a grigi cu scumpete de asemenea mladitie și a cresce comunei in specia și natiunei in genere barbati, eu cari sa ne putemu nu numai mandri, dura și folosi.

Dupa acest'a mica descriere ne despartim de celitori cu mangajerea cu carea ne amu despartitul de petrecerea maialului, ca déca nu amu putntu aici precum și acolo contribui in o mesura ore care la marirea serbatorei, și cei ce fura partasi l serbatore și celitori voru apretiui voint'a cea buna, lângă carea adaugem dorint'a că in toti anii și in tōte comunele române sa se serbeze serbatori de aceste scolare spre animarea culturei și a luminărei poporului — faptă, carea, pre cātu e natiunala pre atât'a, e și patriotică!

Cuventarea Principelui Czartorysky*)

Domnii mei! Pare a fi o impossibilitate a ne revede ierăsi după unu tempu óre care fără a fi suferit din nou patimi și neindreptătiri. In fati'a Europei intregi și pre basea unui ucasu simplu, regimulu rusescu au nimicu deodatul cea mai de pre urma indica din determinatiunile tractatului dela Vien'a, ce mai sună inca in favórea nōstra. In adeveru nici odata nu amu fostu adoratori deosebiti ale tractatelor acestor'a. Incheiate fără noi și in contr'a nōstra, ele au fostu recunoscute și sanctiunatu de intai'a-si data impartirea Poloniei. Nici odata nu le vomu puté privi că sin-

*) Cuventarea acăstă a rostit'o Cz. in unu meeting in London și a făcutu sensație in cercurile politice. Despre acestu Cz. cră vorbă ca are sa calatorescă cu principele Napoleonu in Galiti'a. Czartorysky se trage din o familia vechia de prin suta a 14-a cunoscută, care a jucat role însemnată in istoria Poloniei in tōte temporile. Tatalu cestui ce a rostitu cuventarea, a fostu carele la an. 1830 facea parte din consiliul de administratiune in Varsovi'a. Elu a servită că soldatu de rendu, după ce a jertfitu fără multu din avearea sea, in sirurile armatei polone. La 1831 a pasit in esilu de unde nu s'a mai reintorsu, pentru ca la 1861 a murit. La mórtea sea a lasat pre fiu lui seu Lad. Czartorysky de conducatorul alu partidei aristocratice. Talentele sale le desvolta in cuventarea de fatia.

R.

gurulu nostru tillu de dreptu, că singur'a basa a aspiratiunilor nōstre celor indreptătite. Diece văuri din istoria nōstra și factulu celu incontestabilu a existenței nōstre că poporu, ce esista, trăiesc și se sustine in man'a tuturorū atentelor de pericu, suntu titlule cu multu mai relevante decătu ori-care arangiere diplomatică.

De-si insa Europa prin tractatele dela 1815 au garantat sustinerea numelui „Poloni'a” și a naționalităției polone, și puterile care au subscrisu tractatul acest'a s'au deobligat nu numai fatia cu noi, ci chiaru ele intre ele pentru execuțarea loiala a determinatiunilor acestor'a. Fatia cu acestu ultagiu ne mai auditu a unui tractat sănătu, fatia cu aceasta provocare aruncata in fati'a tuturorū puterilor, fatia cu acestu atentat asupra dreptului nostru strabunu și secularu — noi Polonii nu acceptăm mai intăru protestarea acelor'a, cari suntu indatorati la acăstă, ci protestăm insine in numele nostru și in numele conscientiei europene convinsi fiindu, ca vomu și auditi de tote inimile drepte și nobile.

Se pare ca după acesta lovitura din urma executată in contr'a Poloniei situatiunea nōstra nici odata nu au festu mai trista și mai desperata. In launtru se immultescu ruinele, individii cadu, asasinati de subjugatorii nostri, institutiunile se derima și pieru. In afara triumfăza contrarii nostri și amicii nostri pierdu curagiul. Si totusi, domnilorū, in man'a acestei stări triste, in man'a sacrificiilor, care trebuie sa ni le impunem, esprimu numai convingerea cea mai intima a tuturorū Polonilor, cându dicu, ca noi nu amu desperat și ca nici odata nu amu avutu mai multu temeu de a despră. Maturi și experti in scăla patimilor put mu fatia cu suferintele presente esclamă: „Tempul este apropiu.” Si intru adeveru, cestiuinea nōstra și schimba punctul seu desuptu și intră in unu cadră nou. Aliantia celor trei puteri, cari au imparlitu patria nōsta, acăstă aliantă nutrită de trădare, care in modu sacrilegiu ni au atacatu sanctuaru nostru și au voită a ne suprimă prin imbrătiesiarile ei de feru, sau derimatul loviturile resbebului germanu din urma. Austria s'au convinșu de nedreptatea politicei sale de mainante, respinge tota solidaritatea dela complicitii sei de mai nainte, și se intorce spre noi. De aci inainte avem u numai doi subjugatori, doi inimici, și amicilor nostri suntemu mai in apropiere, caci Austria aliața cu noi și in occidentulu le pote asigură trecerea libera la noi. Acestu evenimentu fiindu de unu calibru extraordinar, influențiandu deja in modu transformatoriu relatiunele politice din Europa, inca nu s'au desvoltat pâna la ultimele sale consecinție, pe

cându insa asteptăm intertoplarele acestea, totusi reaventul care este fără retroactivu asupra starei nōstre ne au fostu de folosu. Pe cându Rusia se străduiesce, a nimici temeliele existenței nōstre naționale și a civilizației nōstre, pe cându indreptă catra noi passionele cele brutale și instincturile cele inimice societății a masselor moscovite: pe cându Prussia, care prin biruinție și au marită puterea sea, intreprindendu-le in numele principiului naționalitățici, același principiu in Poloni'a-lu calca in picioare și nu se sfiese in man'a marirei sele prezente a jucă o rolă asiatică de josu; — Austria ne concede a spiră liberu in Galiti'a, și se pare a fi inclinata, a mijloci redobindirea unei autonomii adverate. Galiti'a e acum refugiu nostru celu din tăiu și celu după urma. In intrég'a periferia a sotiei Polonia și Galiti'a, unicul punctu, unde potem vorbi, scrie, și negoția că poloni. Acăstă ameliorare insemnata a situatiunei din un'a a provinciilor nōstre ne impune totu deodata și indatoriri.

Se arătămu ca scimu intelepiescă intrebuită drepturile și libertățile nōstre déca ni se dau indepentu liberu și fără rezerva. Pâna acum ne-an privatu subjugatorii nostri totu-deun'a că unu popor, care nu e capace de a se gubernă pre sine, odata se dicea, ca abusam cu libertățile acordate, alta data ierăsi ca voim a redobendi patria nōstră, spre a renova privilegiurile și abusurile strabune. Nu numai regimurile, care ne subjugă, ci chiaru și organele loru vorbesc de noi totu in acelasi sensu.

Natiunea germană, care se bucura in presente de rezultate atătu de frumose, și care e atătu de aproape de implinirea finale a dorintelor ei, acestu popor atătu de putinte și atătu de inflorit, a cărui existență și interes nici ca le amenințămu nici ca le putem amenință oprime fatia cu noi sentimentele dreptăției. Fiindu atătu de ferice nu e in stare de a consideră nefericirea nōstră. Pururea anu avutu și avem pâna in momentul de fatia simpathele cele mai caldureșe pentru Germania de sudu și populatiunea germană a Austriei in presente se arată mai favoritor pentru noi decătu in trecut; in a pretutindenea unde petrunde spiritul prussi anu, Germania lucra mâna in mâna cu Russi'a in cestiuinea polona. Suntu istorici in Germania, cari scriu compendiuri insemnate spre a dovedi filosofice necesitatea impartirei a patriei nōstre și impossibilitatea regenerării acelei-a-si. Suntu oratori și publicisti cari se folosesc de tota ocazia spre a ne infătu cu calumnii, suntu divari care se facu echulu imprăscierilor celor mai malitiose moscovite, suntu profesori, cari tōte acestea le aducu in sistemă și le invatia in scăla. Acăstă natiune luminată abusăza de lumin'a ei, depingendu-ne că nisec-

FOLIÓRA.

Jurnalulu meu de calatorii.

(de V. Alecsandri.)

M a r o c u .

(Foi'a soc. din Bucovina)

(urmarea)

Cându intramu in acelu sanctuariu de durere virginala, ambele feioare se scăla de-o data ca prin eșeptulu unui resorū mechanicu, se inchina maestosu și parasescu salonulu că nisec naluțe însămătate...

Printre curiositățile acestei locande mai însemnatu unu servitoriu arapu, care și inchipuiesce, ca vorbesce englesesce ca lord Byron, cându jargonulu seu se compune de câteva cuvinte spaniole, portugese și turcesci; unu papagalu, care de dimineața pâna'n sara repetiesce frazele: a u d u i u d u si ai lov u iu, inventate dela stepânele lui, precum și mil e ton p e r e s! deprinse negresitu dela vre unu calatoriu francez; și in fine dōue jone servitorie, sprintene, fromusiele, cu ochii mari africani, cu parulu negru nepieptenat și cu pielea aurita de radiele sărelui. Ele ridu veselu, de către orice cearca Angell, sa li spuia lucruri placute și astfelii ii arata siragurile loru de dinti albi și ascutiti. Amicul meu, incăntat, declară, ca nimic nu înveselesce mai multa inima omului că nechieriul unui calu de soiu și ca risulu armoniosu alu unei copile.

Cu tōte acestea, poeticul Angell, ordona lui Hamed, servitorulu otelului, că sa pregătesc mașa și sa-i aduca jambon, beefsteacuri, cartofle, por-

ter, adeca totu ce constituie hrana unui Englez prosaicu; prădiolu fiindu gal'a, ospătămu cu aceea postă de mâncat, ce dău calatoriele pe mare, și apoi ne suim pe terasa locandei, pentru că sa benu cafea și sa ni facem chiefulu. Cine a gustat viața orientala, sta, ca chiefulu este partea cea mai importantă a vieții. Deci aprindendu-ne tigarele și asiediendu-ne pe jiltiuri americane, in forme de leaganu, damu drumulu ochilor sa se ratacăsa po impregiurimile Tangerului, și inchipuirii sa sbōre in lumea visurilor placute. Sub picioarele nōstre se coboru pâna la malulă mării terasele caselor arăpesci, ca nisec gradinuri gigantice superpusse treptat; ieră in departare străucesce baea acoperita cu spume de argintu și in mijlocul ei se legau vaporulu Honfleur.

— Conosci istoria Tangerului? me întrebă Angell.
— Eat'o in scurtu! ii raspundiu. Acestu orasul a fostu diditu la o epoca necunoscută. Elu a trecutu sub domnirea Romanilor și a Gotilor, ieră la începutul secolui alu VIII a cadiutu in mânile Arapilor, cari l-au stăpânatu pâna la anul 1471, candu au venit Portugalii. Dupa acesti noi cuceritori, ce s'au bucurat de prad'a s'a pâna la 1662, Englezii l-au ocupat 22 de ani, insa suparat de neconveniente atacuri ale Maurilor, ei s'au retrăsu și elau parasit Sultanului de Marocu.

— Compatriotii mei nu s'au aratat omeni practici in acăstă parasiere, observa Angell.

— Pentru ce?

— Pentru ca lucrului luate nu se da indreptu. Fie!... Sa urmăru cursulu istoriei, ce o-am inceputu. In 6 Augustu 1844, Tangerul a fostu bombardat de flota francesă sub comanda principelui de Joinville, din cauza protegerii, ce sultanul Mulei-Abderu-Ramanu dă pe ascunsu calului Abd-elu-Kaderu, dusmanulu guvernului francez.

— Atunci, negresitu, s'au derimatul o parte din didurile cetății?

— Ai gătitu, o! scumpul meu amicu; prin urmare haide sa facem o primălare in orasul, pâna a nu se culcă sōrele.

Intovarasită de Hamed, ne ducem prin unu labirint de buditi, sa visităm... nu saraiuri măretie și aurite, nu gradini fericite cu basinuri de marmura, in cari se scalda huriile, nu minunile halimalei orientale, dar' o piatâa mica, ce se gasesc in mijlocul orasului, și cari prezinta unu tablou viu de viatia arapeasca.

Pe acăstă piatâa se insira 2 renduri, de dughiene, adeca de vidiunii strimate și intunecate in cari stau negustorii cu picioarele crucite cu mătane de calembec in mână. Aramii la fată și uscati la trupu, ei apară in umbra boltelor că nisec mumiile desgropate: fisionomia loru pastrădă o nemisicare absolută, incătu nu trece nime pe lângă densii; dar' cum se ivesce vre unu strainu in departare, ochii loru se aprindu că carbonii și gurile loru, înarmate cu dinti lungi, incepă a strigă: A g i a r a g e l , a g i a r a g e l . Setea castigului in viață acele masine acoperite cu piele svântata la sōre și li insuflă nisec miscări atătu de desinatiate. nisec gesticulări atătu de hrapitorie, cătu iti vine a te crede intr'o menagerie de orangutani. In mijocul piathei stau in tinse căte-va rogojini, pre cari suntu aruncate gramezi de curmale putrede, harbudi necopti de smochine de Indi'a și de azime negre că pamentul. Multe de Arabi, Evrei, și Berberi și de Negri se sfadesc, se impingu, se batu dela acele ticaloșe amerinde, ce jacă intr'unu roiu de muscă; ieră de lungul piathei doi Jan tu n'i (nebuni, venerati de arapi că ființe, a căror'a minte comunica cu profetulu) alergă sarindu și amenintiandu pre toti trecatorii cu versulu lanciloru, ce pôrtă in mână

omeni, cari suntemu remasi indereptu in cultura, cari nu avemu nici unu cugelu sanatosu politicu, si necapaci de a ne gubernu insine suntemu destinati a petrece tota vietiua nostra in sclavia. Aceasta nedreptate perpetua fara temeu si causa, aceasta nedreptate condemnatoria dela unu poporui carui a nu i-amusacutu nici unu reu si nici nu i-am dorit u vreonglu ne atinge adencu si durerosu. Poporele mari si civilisate suntu drepte si generose si nu se demitu la sintieminte dejositore, care ataca dignitatea si respectulu loru propriu. Federatiunea cea nenanturala intre Germanii civilisati si intre Russi barbari va avea urmari tragice insusi pentru germani. Russia cea putinta va incepe lupta cu vecinii sei si procederea sea in provinciele Germane arata dejapana acum, ca ce sistema va intrebuintia satia cu nationalitatea germana, candu nu va avea mai multo lipsa de ea.

tinuta din partea directionei asociatiunii nationale aradane pentru cultur'a poporului romanu, in Aradu in 10 Maiu nou 1868.

Presedinte: Mirone Romanu directoru secund.

Membri: Emilianu Missiciu perceptoriu, Lazaru Ionescu fiscalu, Ioane Goldisicu exacto:u Stefan Siorbaru bibliotecariu, Teodoru Serbu economu si Dr. Atanasius Siandoru; notariu Petru Petroviciu.

47. Fiindu ca comisiunea insarcinata sub nr. 18 a. c. cu elucrarea unei propuneri pentru crearea cerurilor de colectanti si pentru constituirea colectantilor, — dupa reportulu oralu alu dui membru Ioane Goldisicu — din cauza impiedecarei absintului presedinte comisional, pana acum'a nu si-a putut incheia operatulu, notariulu directionei Petru Petroviciu avendu in vedere lipsa, de a se insintia catu mai curendu colecture de acestea: propune directionei o instructiune compusa de densulu pentru respectivii colectanti, ce aru fi de a se insarcina din partea directionei; totu odata presinta mai multe estrase ale protocolului capitalu, care deocamdata potu deservi de baza la crearea unor cercuri de colectanti si la incassarea restantielor.

Determinat.

Sintiendu-se forte tare lipsa de a se incasata competitiente restante si a se crea cereuri de colecture, directionea asta de bine a se apucat numai decat de crearea cerurilor, si denumirea colectantilor: spre cere scopu primindu de o camada instructiunile propuse de notariulu directionei, denumesce de colectanti:

1. Pentru Aradu pre Domnulu Lazaru Ionescu fiscalulu asociatiunii si membru directionului si pre Dlu Dimitrie Iorgoviciu cetalianu.

2. pentru Siria pre Domnulu protopopu Georgiu Popescu.

3. pe utra Carticin pre Domnulu parou si asesoru consistorialu Moise Bocianu.

4. pentru Micalaca pre Domnulu notariu comunulu Constantiu Comlosianu.

5. pentru Agrisiu pre Domnulu jorasoru comitatensu Ioane Luca.

6. pentru Almasiu pre Domnulu parou Constantin Copianu, si

7. pentru Lipova pre Domnulu protopres-

vitero gr. or. Ioane Tieranu, — caroia se voru expadă pre langa amentita instrucione estrasele restantielor spre licidare; totodata notariulu directionei se insarcineaza a continua estragerea restantielor dupa comune (locuinta membrilor) si estrasele a le predă deadreptul comisiunei insarcinate cu proiectarea colectarilor, carea la viitora siedinta va avea se reporteze.

48. Comisiunea emisa pentru censurarea suplicelor intrate pentru stipendiele asociatiunii impartinde studintilor seraci in sirul decisului directionului sub Nr. 31 a. c. substerne reportu despre censurare:

Determinat.

Pentru impartirea stipendielor se desigur o siedinta directionala straordinaria pe diu'a 2. iuniu nou a. c. la 4 ore dupa mediul la care siedinta — in sensulu determinarii adunarei generale din 19/21 Optobre 1867 Nr. 12 se voru conchiamă toti membrii directionali, pe langa observare: ca reportulu comisiunei si suplicele intrate cu numerul 35 in tota dilele se potu vedea in cancelaria directionei.

49. Domnulu presedinte directoru secundariu asterhe relatiunea notariului despre starea in care acel a a primitu cancelari'a si archivulu asociatiunii:

Determinat.

Cetindu-se relatiunea notariala din punctu in punctu, si luandu-se spre cunoscinta, notariulu e positiu, scaderile remase din temporile de mai inainte a le suplini prin o redare catu mai perfecta a actelor; deodata se despune ca mai multe suplice pentru stipendie, care din anii trecuti au ramas neespedite, pe langa alaturatele documente originale, respectivilor solicitanti deca laele de voru cere, numei de catu sa se estrade: care suplice provedute cu indorsata refusatorie suntu:

1. a lui Ioane Botezatu gimnasistu de a VIII Class'a pre atunci la Cernautu in Bucovina.

2. a lui Georgiu Hornya juristu in alu III anu la Posoniu.

3. a lui Dimitrie Albescu studente de a III Class'a gimnasiala da Salonta.

4. a lui Vincentiu Angelescu gimnasistu de VI Class'a la Timisiora.

5. a lui Nicolau Cosiariu gimnasistu de a VI Class'a la Segedina.

6. a lui Nicolau Gerdanu juristu absolutu la Temisiora si adjuncu advocatului.

7. a lui Pavelu Crasiovianu gimnasistu de I clasa la Temisiora.

50. Domnulu perceptoriu alu asociatiunii Emanuelu Missiciu reporteaza despre starea casei in urmatorele:

1. Cu finea lui Aprilie a. c. a ramas in cas'a

unu alu treilea slat la sare tremurendu si sbierandu ca o capra; unu alu patrulea se da de-a tumb'a sdrobindu-si trupulu pre pavea in onorea lui Mohamet, si unu alu cincilea striga tota din'a evintele: Sahailicu Mihai (bine multiamescu); impreunandu-si glasulu cu sunetul unei cobose cu doue strune, numita ghimbura. Tote acestea se petrecu pre unu locu inquadratu cu pareti goli, fara ferestri si fara usi, si unde solele Africei verba torrente de focu.

Desgustat de spectaculul piatiei, ne deparamu, apucandu pre o strada, ce duce afara de orasul. Langa port'a, sub care trecem, se intinde unu campu, pre care se face tergu. Sua, de doue ori pre septemanoa, si unde sosescu caravanele din lantrulu Africei; iera slaturea, de-a lungulu zidului cetatiei; pamantul resuna sub picioare, ca este scobitul cu gropi adenci, in cari arapii pastreaza graulu. Hamed ne arata in trecutu un'a din acele gropi, parasita si jumetate prabusita, care au servit odinioara de mormentu la sole de titve de evrei descapati pentru petrecerea nu sciu carui sultanu dela Fetiu. Capetele au fostu rescumperate de nemurile celor nenorociti si duse in cinterimulu evreescu, iera groapa a remas ca o pomenire ingrozitorie, cu care si astazi arapii inspaimanta pre stranepotii lui Avramu.

De atunci negresti israeliti marocani au adoptat uimatoarea dicata:

„Con los Moros plomo o plata!“

Cu Maurii trebuie plumbo seu argintu; insa neindrasindu sa arunce plumbi in capulu arapilor, ei dau bani, pentru ca sa cumperi dreptul de a fi tiranisiati pre pamantul Africei. In adeveru ei i-si

punu tota silint'a de a se desface catu mai putinu

de idolulu seu, aurulu, si desvelescu unu geniu raru intru aperarea lui. Cu catu unu evreu e mai avutu, cu atat'a elu i-si da o aparinta mai seraca; cu catu elu aru putre sa traiasca mai bine, cu atat'a elu se osandesc la-o vieta de lipsiri si de miseria, caci, de candu se nasce si pana more, sufletul lui e cuprinsu de neastemperu spasmoticu. Simtirile cari-lu domnesc in tote pasiurile vietiei sale, suntu sgari si spajma, prin urmare i-lu vedi trecendo ca o umbra de-a lungulu paretilor, cu ochiul pandaciu, cu urechia dresa, cu inima in dinti, ca un omu, ce aru si comisu o crima.

Oblegalu de a-si scote papucii, candu trece dinaintea unei moschele, elu ii tine mai totu-deun'a in mana si de economia si de frica, sa nu faca vuetu pre petri, lucru ce aru trage poate la urea aminte a arapilor si i-aru aduce lui maltratari seu

pagubelor.

Evreulu din Tanger, precum si din tote ora-

siele Africei, este fintia cea mai ingrigita din lume;

pentru densulu chiaru umbr'a unei paseri, ce

sbora, este unu motivu de spaima. Elu nu graesc,

ci sioptesce; elu nu ride, ci zimbesce; nu calca,

ci luneca pre pamantul, caci nu are eufragiul fintiei sele.

Vecinu prigonu, vecinu umilitu, elu

i-si resbuna insa prin stretia, speculandu legea a-

pesatorilor lui si devinindu incetu, incelu a mon-

opolisat totu comerciulu oraselor.

In zadaru arapii le arata dispreliu, in zadaru

ii inchidu noptea intr'ontu cortelu deosebitu ca pre-

nsece vite in ocolu; in zadaru i prada si-i mace-

laresce; coboritorii lui Solomonu pleca capulu cu

rabdare, si reincupe traficul seu, fara a avea in ve-

dere nici imbutatirea sortiei, nici luminarea ne-

mului loru, dara numai si numai stringerea de auru.

in chine ei se gasesc inca intr'un gradu de superstiune ridicula, confundandu pre Moisi cu Cabala si pre profeti cu Rabini. Unu calatoriu franciscu, dlu Charles Didier dice: „prejudiciile cele mai nebunesci suntu pentru densii articule de lege si de credinta, si chiar cantecile sublimale ale Psalmistului suntu traduse in nisice harhalae atat de monstruoase, incatu, ascultandu-le, crede cineva, ca audie selbatici din Oceania, sbierandu, si mugindu impregiurulu fetisilor, la cari se inchina.“ Si inca semeile loru suntu frumose, precum a trebuita sa fie Agar, Iudit'a, regina de Saba, si tote cele-lalte figuri poetice din istoria antica a evreilor! Nalte, albe, gratiase, acele suntu adeverate frice ale resaritului. Taliu loru eleganta se mladia ca trestia verde miscata de ventu; perulu loru stufozu si luciu formezu o mandra cununa pre frunte; ochii loru negri si lungareti ardu de o flacara misterioasa; zimbirea loru are unu farmec atragatoriu, care qimesee inim'a; manile loru fragede samena a liniu intre degete fericele si veselie-le raiului.

Cum se face dar, ca Evreii, cu asemenei frumosi tovarasi de vietuire, sa nu laiba cele mai nobile simtiori? Cum de nu li se inalta susținutu si nu li se preface caracterul in compania acelora fintie incantatorie? Misterul psicoliticu neintelesest. De departe de a primi inrăurintia ceresea a frumusetiei, Evreii din Marocu si au comunicaturi din poltriva mărsiavele loru instincturi, si astazi strane-potele reginei de Saba intindu-mana cu lacrima, ca sa culega argintul, ori unde-l ar gasi Angeli au datu numele de Schilloca in rochii, de si eli le gasesc forte pe placu.

(Va urm.)

